

Okręgowy Urząd Miar w Poznaniu

Marta Kmieć, Zbigniew Nowaczyk, Joanna Wiśniewska

*Jest miara we wszystkim,
są w końcu pewne granice.*

Horacy

Wieloletnia tradycja i jakość na tle historii

Już w czasach średniowiecznych, kiedy to Poznań po uzyskaniu praw miejskich w 1253 roku stał się dużym ośrodkiem gospodarczym, przez który przechodził szlak handlowy łączący Litwę z Europą Zachodnią, zwracano szczególną uwagę na poprawność pomiarów przy wymianie handlowej. Widocznym śladem zachowanym do dnia dzisiejszego jest budynek wagi miejskiej znajdujący się na Starym Rynku.

Tradycje organizacji administracji miar w Wielkopolsce sięgają XIX wieku, w tym okresie w miastach powiatowych tworzone były komunalne urzędy miar nadzorowane przez Królewsko – Pruski Inspektorat Wzorcowniczy w Poznaniu. Wybuch powstania wielkopolskiego, w wyniku, którego nastąpiło szybkie oczyszczenie terenów z władz zaborczych, postawiło społeczeństwo polskie przed problemem zorganizowania życia gospodarczego i administracji państwowej, w tym także administracji miar. Początki były trudne ze względu na brak wyszkolonej kadry, wcześniej niedopuszczonej do stanowisk piastowanych przez urzędników niemieckich. W 1918 roku kierownictwo byłego inspektoratu objął inż. Leon Prawdzic-Szczawiński, natomiast w 1919 roku zorganizowano pierwszy kurs legalizatorski, bazując na niemieckich przepisach obowiązujących w miernictwie oraz na dekreście „Prawo o miarach”. Za oficjalną datę rozpoczęcia urzędowania Okręgowego Urzędu Miar w Poznaniu przyjmuje się 1 stycznia 1922 roku, który zakresem działania objął teren województwa poznańskiego i pomorskiego.

Zdjęcie pamiątkowe pracowników Okręgowego Urzędu Miar w Poznaniu, 1920 r.

Do osiągnięć Urzędu z początkowego okresu jego funkcjonowania można zaliczyć sprawną obsługę licznych na tym terenie zakładów metalowych, chemicznych i przetwórstwa spożywczego, a także obsługę i nadzór nad wytwórniami przyrządów pomiarowych m.in.: Poznańskiej Fabryki Wodomierzy, Fabryki Wodomierzy w Toruniu, Fabryki Gazomierzy w Tczewie. W Okręgowym Urzędzie Miar w Poznaniu powstały w tym czasie dobrze wyposażone pracownie, w tym pracownia masy i siły, objętości, gazomierzy, wodomierzy i liczników energii elektrycznej. Do dnia dzisiejszego w zbiorach Urzędu można odnaleźć wyposażenie z tego okresu.

Gęstościomierz zbożowy, ¼ l

Kolba pomiarowa, 20 l

Wybuch II wojny światowej przerwał działalność polskiej administracji miar. OUM w Poznaniu podporządkowany został ministerstwu przemysłu w Berlinie, a w urzędzie zatrudnieni zostali niemieccy urzędnicy. Dążenie do stworzenia przez ówczesnego naczelnika wzorcowego urzędu dla innych w całej Rzeszy Niemieckiej przyczyniło się do utrzymania wysokiego poziomu technicznego w tym okresie.

Prace polskiej administracji miar na terenie Wielkopolski i Pomorza zostały wznowione w marcu 1945 roku. Z kolei w 1952 roku nastąpiła zmiana zakresu terytorialnej właści-

Obszar działania:

- OUM w Poznaniu – woj. wielkopolskie
- Obwodowych Urzędów Miar w:

	Poznaniu
	Pile
	Lesznie
	Kaliszu
	Gnieźnie
	Koninie

wości Okręgowego Urzędu Miar w Poznaniu, który objął swoim zasięgiem województwo poznańskie i zielonogórskie.

Kilka słów o obecnej strukturze OUM w Poznaniu

Aktualny obszar działania Okręgowego Urzędu Miar w Poznaniu stanowi województwo wielkopolskie. W jego obszarze zadania realizują również naczelnicy obwodowych urzędów miar: w Poznaniu, Pile, Lesznie, Kaliszu, Gnieźnie i Koninie. Właściwość miejscową poszczególnych obwodowych urzędów miar przedstawiono poniżej.

Czym się zajmujemy?

Legalizacja

Legalizacja, jako czynność metrologiczna regulowana przepisami prawa, realizowana jest głównie w obwodowych urzędach miar. Oprócz najczęściej legalizowanych przyrządów pomiarowych takich jak: wagi nieautomatyczne i automatyczne, odważniki, taksometry i odmierzacze wykonywana jest również legalizacja wodomierzy i ciepłomierzy w utworzonych przez Prezesa GUM punktach legalizacyjnych u producentów albo przedsiębiorców dokonujących napraw lub instalacji tych przyrządów.

Posiadane przez Obwodowy Urząd Miar w Lesznie specjalistyczne stanowisko przevożne pozwala na wykonywanie legalizacji instalacji pomiarowych do cieczy innych niż woda o różnych przepływach, w tym coraz powszechniej stosowanych instalacji do oddolnego i odgórnego tankowania cystern.

Szczegółowy wykaz przyrządów pomiarowych, których legalizację przeprowadzają OUM w Poznaniu oraz właściwe miejscowo obwodowe urzędy miar, dostępny jest na stronie internetowej urzędu.

Nadzór metrologiczny

W celu zapewnienia dokładności i wiarygodności pomiarów w obrocie handlowym, w ochronie zdrowia, życia i środowiska, a także dla bezpieczeństwa i porządku publicznego Okręgowy Urząd Miar w Poznaniu realizuje nadzór metrologiczny nad przestrzeganiem przepisów ustawy „Prawo o miarach”, ustawy o towarach paczkowanych oraz ustawy o systemie tachografów cyfrowych, na terenie województwa wielkopolskiego.

Nadzór wynikający bezpośrednio z ustawy „Prawo o miarach” dotyczy użytkowników tych przyrządów pomiarowych, które są objęte obowiązkiem prawnej kontroli metrologicznej. Stąd też kontrolowane są miejsca, gdzie takie przyrządy pomiarowe są stosowane, np. placówki handlowe, punkty skupu złomu, apteki, urzędy pocztowe, stacje paliw oraz stacje LPG. Nadzór prowadzony jest również nad podmiotami, którym Prezes GUM udzielił stosownych upoważnień lub zezwoleń na wykonywanie określonej działalności gospodarczej, tj. upoważnienia do przeprowadzania legalizacji pierwotnej lub ponownej określonych rodzajów przyrządów pomiarowych oraz zezwolenia na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie instalacji lub napraw oraz sprawdzania tachografów samochodowych.

Wynikający z ustawy o towarach paczkowanych nadzór obejmuje paczkowanie produktów, w szczególności system kontroli wewnętrznej ilości towaru paczkowanego oraz kontrolę produkcji butelek miarowych.

Trzecim obszarem realizowanego nadzoru jest kontrola warsztatów tachografów cyfrowych w zakresie wynikającym z ustawy o tachografach cyfrowych. Tutaj sprawowany jest nadzór m.in. nad spełnianiem przez podmiot, który uzyskał stosowną decyzję Prezesa GUM, wymagań określonych w ustawie, jak również prawidłowość wykonywania czynności podczas sprawdzania tachografów cyfrowych.

Ocena zgodności

Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej decyzją z dnia 26.03.2004 roku udzielił autoryzacji Okręgowemu Urzędowi Miar w Poznaniu w celu jego notyfikowania Komisji Europejskiej i pozostałym państwom członkowskim Unii Europejskiej, jako jednostki wyznaczonej do realizacji określonych procedur oceny zgodności. Okręgowy Urząd Miar w Poznaniu uzyskał status jednostki notyfikowanej, której Komisja Europejska nadała numer 1441. Od dnia wejścia Polski do UE możliwa jest realizacja przez tutejszą jednostkę, procedur oceny zgodności wag nieautomatycznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy NAWI. W późniejszych latach sukcesywnie rozszerzano zakres notyfikacji o procedury oceny zgodności przyrządów pomiarowych objętych dyrektywą MID. Obecnie w ramach oceny zgodności realizowane są następujące moduły: legalizacja WE w odniesieniu do wag nieautomatycznych, weryfikacja wyrobu (moduł F i F₁) – odpowiednio – w odniesieniu do przyrządów objętych dyrektywą MID, tj. wag automatycznych, wodomierzy, ciepłomierzy, materialnych miar długości oraz instalacji pomiarowych do ciągłego i dynamicznego pomiaru ilości cieczy innych niż woda.

Wzorcowanie

W celu zapewnienia wiarygodności i odpowiedniej dokładności wykonywanych pomiarów istotne jest okresowe weryfikowanie wskazań przyrządów pomiarowych, przy użyciu których realizowane są pomiary m.in. w przemyśle, medycynie, farmacji, energetyce.

Najlepszą formą umożliwiającą wyznaczenie błędów wskazań, a także wykazanie powiązania z państwowymi wzorcami pomiarowymi jest wzorcowanie przyrządów w laboratoriach o potwierdzonych kompetencjach technicznych lub we własnym zakresie (jeśli to możliwe). Przeprowadzenie wzorcowania przez akredytowane laboratorium wzorcujące pozwala mieć pewność co do poprawności wykonania usługi wzorcowania.

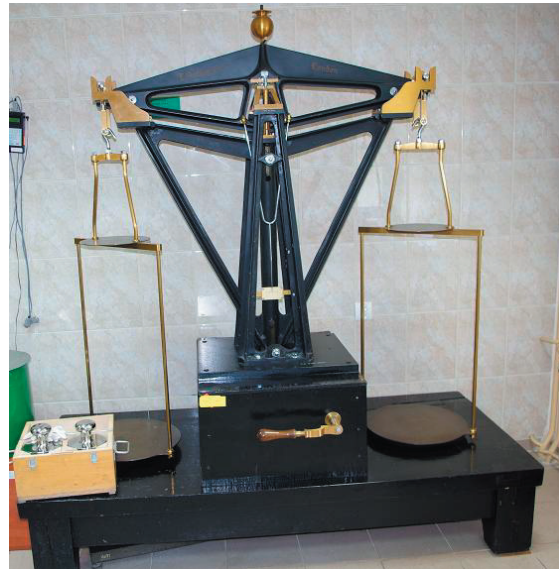
Zespół Laboratoriów Wzorcujących Okręgowego Urzędu Miar w Poznaniu (AP 084) posiada wdrożony system zarządzania zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025, a jego kompetencje techniczne zostały potwierdzone przez krajową jednostkę akredytującą – Polskie Centrum Akredytacji. Akredytacja udzielona przez Polskie Centrum Akredytacji utrzymywana jest od 19 stycznia 2006 r. Najwyższe Kierownictwo OUM w Poznaniu deklaruje i zobowiązuje się do utrzymania zgodności systemu zarządzania AP 084 z wymaganiami powyższej normy oraz ustanowioną i opublikowaną Polityką Jakości.

W minionych 5. latach zostały akredytowane liczne dziedziny pomiarowe tj. masa, siła, twardość, czas i częstotliwość, wielkości optyczne, wielkości elektryczne, wielkości geometryczne, objętość, przepływ.

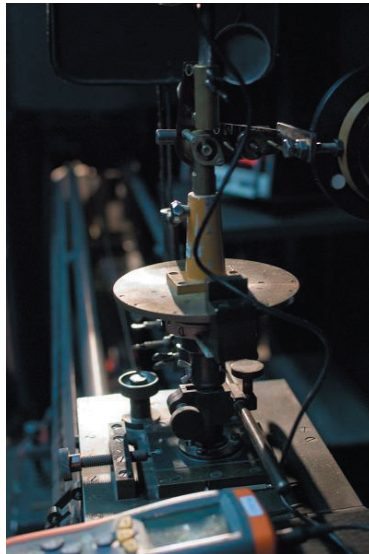
Zespół Laboratoriów Wzorcujących OUM w Poznaniu (AP 084) jest jedynym laboratorium administracji miar, które posiada akredytację na wzorcowanie rotametrów do gazów o przepływie w zakresie $(1 \div 15\ 000)$ dm³/h oraz kolb metalowych I rzędu o zakresie (2; 5; 10; 20; 50; 100) dm³.

Stanowisko pomiarowe do wzorcowania rotametrów

Stanowisko pomiarowe do wzorcowania kolb I rzędu

Stanowisko pomiarowe do wzorcowania luksomierzy

Ponadto, na rynku usług metrologicznych wyróżnia nas możliwość wzorcowania, w zakresie akredytacji:

- mierników parametrów sieci energetycznych,
- luksomierzy do pomiaru natężenia światła w zakresie (10 ÷ 10000) lx,
- liczników energii elektrycznej prądu stałego,
- próbników wysokiego napięcia w zakresie pomiaru napięcia stałego,
- sekundomierzy elektronicznych i mechanicznych.

W przypadku dziedzin nieakredytowanych, jako nieliczni wykonujemy wzorcowanie:

- torów pomiaru temperatury zainstalowanych w instalacjach pomiarowych do paliw do napełniania cystern samochodowych i kolejowych, liniach produkcyjnych itp.,
- wag elektronicznych przenośnych do wyznaczania nacisku koła/osi pojazdu,
- dalmierzy laserowych.

Dzięki wykwalifikowanemu personelowi, który dysponuje wieloletnim doświadczeniem, Zespół Laboratoriów Wzorcujących OUM w Poznaniu przeprowadza, w ramach swoich możliwości technicznych, wzorcowania nietypowych przyrządów pomiarowych m.in. z dziedziny wielkości geometrycznych np. chronometryczne prędkościomierze kolejowe, aplikatory do farb, szablony kształtu. Dla utrzymania odpowiedniego poziomu usług OUM w Poznaniu pozyskuje informacje zwrotne od klientów za pomocą ankiet, rozmów bezpośrednich i telefonicznych. Informacje te są analizowane i wykorzystywane do doskonalenia systemu zarządzania oraz działalności w zakresie wzorcowania.

Sprostanie wymaganiom rynku jest możliwe poprzez ciągły rozwój działalności technicznej. W ostatnim okresie zmodernizowano stanowiska do wzorcowania luksomierzy oraz dalmierzy laserowych. Ponadto prowadzone są prace mające na celu poszerzenie możliwości technicznych o wzorcowanie nowych rodzajów przyrządów pomiarowych oraz rozszerzenie akredytacji na kolejne metody pomiarowe.

Zespół Laboratoriów Wzorcujących OUM w Poznaniu podejmuje szereg działań mających na celu zapewnienie jakości wyników pomiarów. Wśród nich na uwagę zasługuje m.in. udział w programach badań biegłości i innych porównaniach międzylaboratoryjnych. Uzyskane wyniki są wykorzystywane do doskonalenia metod wzorcowania.

Jak wspomniano wcześniej, wzorcowanie wyposażenia pomiarowego stanowi jeden z kluczowych elementów pozwalających na zachowanie spójności pomiarowej. Zespół Laboratoriów Wzorcujących OUM w Poznaniu wzorcuje własne wyposażenie pomiarowe, tj. wzorce, przyrządy pomiarowe, układy pomiarowe, urządzenia pomocnicze przede wszystkim w Głównym Urzędzie Miar i innych krajowych instytucjach metrologicznych, a także w akredytowanych laboratoriach wzorcujących.

Udział w życiu naukowym

Realizując misję administracji miar, w celu umożliwienia lepszego rozumienia problematyki miar wśród społeczeństwa, Okręgowy Urząd Miar w Poznaniu otwiera corocznie swoje pracownie dla studentów Wydziału Chemii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Studenci licznie i zainteresowaniem oglądają wyposażenie oraz słuchają informacji na temat stosowanych metod pomiarowych.

Podejmowane są również działania w ramach podpisanego porozumienia o wzajemnej współpracy z Wydziałem Elektrycznym Politechniki Poznańskiej na rzecz popierania i krzewienia rozwoju metrologii, doskonalenia kwalifikacji metrologicznych oraz wymiany wzajemnych doświadczeń.

Biorąc pod uwagę potrzeby i oczekiwania przedsiębiorstw, zmieniające się regulacje prawne, a także chęć dalszego rozwoju możliwości pomiarowych w Okręgowym Urzędzie Miar w Poznaniu, pracownicy stale podnoszą swoje kompetencje poprzez udział w konferencjach naukowych, sympozjach i szkoleniach.

Szersze informacje dotyczące działalności wielkopolskiej administracji miar dostępne są na nowo otwartej stronie internetowej OUM w Poznaniu. Należy oczekiwać, iż funkcjonalność i zawartość strony internetowej (www.oum.poznan.pl) znacznie usprawni komunikację z obywatelami, przedsiębiorcami oraz klientami urzędu. Dzięki niej w łatwy sposób możliwe jest pozyskanie informacji z dziedziny metrologii, na temat dokumentów i innych regulacji prawnych z tego obszaru, a także informacji o ofercie OUM w Poznaniu.